

Sozialista izateak, zergatik obligatu behar du inor Stalin defendatzera, edo Soviet Batasuneko programa nuklearra, edo is-
tripua egon eta geroko hermetismoa? Nik esango nuke, ezke-
rrak daukana, nola-halako eredu bat izan ohi dela. Absolutue-
tan ibili gabe. Eredu erlatibo bat, orain gauden tokitik hobeago
batera joateko. Eredu hori, gainera, ezkertiarrek bere herriko
eta bere garaiko baldintzetan, mugetan, posibilitateetan, bidera-
tu nahi lukeela; bere inguruko jendearekin, bere eta inguruko
bere jendearen mugapenekin. Beti esan da, ez dagoela Soviet
Batasuneko errealitate soziala Txinara edo Kubara aldatzerik
(hori dogmakeria omen litzateke), Frantziako demokrazi mo-
dua Ertafrikara aldatzerik ez omen dagoen bezalaxe, etab. Gi-
zarte bakoitzak bere errealizazioak asmatu egin behar dituela,
bere ahalbideen arabera.

Eredu ona eta asmo onak izatea ez da aski, eta munduan beti
ez dela zuzen asmatzen, denok dakigu, bulda santurik inork ez
daukalako, beti ondo asmatu behar eta ahal izateko.

Guzti honek ez luke komentario bat mereziko, historia zaha-
rregia ez balitz, zaharxeago gerenontzat behintzat. Stalinismoa-
ren basakeria guztiak lehenengo itsu-itsuki defendatuz (isilduz,
justifikatuz, «esplikatzuz») eta gero kondenatuz, edo kmer go-
rrien izugarrikeriei lehenengo oneritiz eta gero gaitzeritzi be-
harrez, etab., autoritate moral eta sinesgarritasun guztia galtzen
du azkenean ezkerrek.

Ezker europarraren aje partikular bezala, Merleau-Ponty-k
aspaldi salatua zuen, ezkerren izenean egindako edozein krimi-
menen aurrean beti daukan ahulezia morala, inkapazitatea. Kome-
ntario bat ezezik, zerbait gehiago mereziko bait luke. ■ *Joxe
A. Otaegi.*

Eliza eta nazio katalana

Galiziako prentsak, Xosé Estévez-en hitzaldi baten berri
ematen zuen joan den apirillean: Salbuespen-pare bat kenduta,
Galiziak ez du izan, Euskadik edo Kataluniak izan duten gisako
gotzain abertzalerik, eta apaizeria eta burgesia abertzale horren
faltaz gertatu da, besteak beste, hain ahula nazionalismo gale-
goa, zioen irakasleak. Iruzkina historiko horrek azken hilabete-
tako albiste bati buruz zertxobait esateko parada ematen digu.

Tradizio ezagun bati jarraikiz, berrikitan eman dute argitara
Kataluniako gotzainek (86.02.05) beren «Kataluniaren erro

kristauak» gutuna («Arrels cristianes de Catalunya»). Pentsa daitekeenez, norberak bere errotara eraman ohi ditu gehienetan urak, eta dokumentu honen xedeetako bat horixe dateke; hau da, Eliza katalanaren presentzia soziala gizarte hartan indarberritzea. Hala ere, oraingo honetan badute gotzainek Eliza haren historian zurigarri onik beren mintza-eskubidez lotsarik gabe baliatzeko. Oraingo gutun hau ere tradizio horri datxeko: «Nazioaren eta Estatuaren kontzeptuen nahasmendu hain zabalki hedatuek mesfidantza eta errezelozko erreakzioak sortzen dituzte», diote topiko ardatz bat salatuz. «Ezagut eta aitortzeagun Kataluniaren errealitate nazionala (...), eta eska dezagun berontzat ere eliz irakasleagoaren doktrina aplikatzea».

«Estatu eratu baino lehenagoko beren historiaz kontzientzia duten herriek (hau da Kataluniaren kasua ere), eta kontzientzia horrekin batera Estatuko gehiengoak ez diren beren kultura eta hizkuntza propioak dituztenek bizirik gorde izan dute Estatu-nazioaren banaketa administratibotik sortutakoak ez diren konbentzimendua, baizik eta Estatu nazioaniztun batean pertsonalitate propioa duen osagarria direla hañ zuzen», idatzi dute gotzainek.

Baieztape nazional eliztar honek, esan bezala, badu erro historikorik, berrikitan J. Bonet i Baltà-k erakutsi duen bezala (*L'Església catalana. De la Il·lustració a la Renaixença*, Montserrat 1984). Baina gorabehera handikoa izan da Eliza haren historia, eta ez, noski, erabat orbanik gabea.

Ez gara XVIII. mendeko ordezkarietaraino luzatuko (Amat, Climent...), ondoko belaunaldietan Renaixença-ren aurretik jadanik izan zuen Elizak mugimenduarekin zerikusirik. Batzutan gizabanako saiatuekin (Armanyà, Torres i Amat gotzainak, adibidez); bestetan, talde-ekintza sozialekin (Barcelona-ko «Llibreria Religiosa»k, adibidez, 1849-1859etan, 1.711.500 liburuki, 1.055.500 opuskulu eta 1.447.000 orri solte banatu zituen). Eta Renaixença-ren barnean, eliztarrek katalanismoari ildo sakonagoa eman zioten: Torras i Bages edo Morgades-ek, apezpiku bezala, errespetagarritasun hobea eskaini zioten. Apaiz xumeen lumek, egin zuten beren lana (Verdaguer-ek Literaturan, Alcover-ek hiztegi handian, etab.).

Gerrate zibila eta gerrateondoa bereziki zitalak gertatu ziren Katalunian elizgizon abertzale askorentzat. Cardó kalonjearen kasua paradigmaticoa izan daiteke, eta, beste era batean, baita Armengou-rena ere. Hierarkiak gerrate aurretik esandakoak (eta gerrateondoa beste hierarkia moldaerazago hark isildutakoak) beste luma ausart horietan izan zuen segida, eta horiengan topatu bere ahots askatzailea Kataluniako katolizismo liberal abertzaleak. Garai bateko adore haren eta hurbilagoko leialtasun honen babespean mintzatu dira, beraz, Kataluniako apezpi-

kuak. Dena den, gotzainek Eliza zabalean beren nazio minorizatuaren alde inoiz gutxitan egin izan duten bezalako gutun honek, estimagarria izanik ere, izan du salatzailerik: *Convergencia*-tik hurbilegi ote dabilen iradoki da, eta arazoaren alde soziala urrutiegi ez ote zaion gelditu ere bai. ■ *Joanes Goia*.

«Enseiucarrean», unibertsitarien aldizkari bat

Azkenean, berri pozgarri bat ere bai: Deustuko Unibertsitateko Euskal Kultura Mintegiak argitaratua, *Enseiucarrean* aldizkariaren lehen zenbakia heldu zaigu. 64 orrialde, 200 pta. prezioa. Kontzeptu serio batekin egina, ez kaskarin eta ez anbizio-tsuegi, egoki. Eskatzeko, edo harpidedun egiteko, hona jo: Deustuko Unibertsitatea, Euskal Kultura Mintegia.

Ez genuke aldizkari honen sorrera, sortzen ari direnetan beste bat gehiago bezala, pasa nahi. Atentzioa eman nahi genieke irakurleei, berezi-bereziki unibertsitarien, proiektu honetan interesa daitezten.

Zer da, zer izan nahi du *Enseiucarrean* aldizkaritxo berriak. Izan, aski bariatua da: pare bat poematxo eta ipuin, itzulpenak (Juan Rulforen kontagai bat, Saussure-ren testu-zati bat), literatura azterketak (Juan Ruiz/Etxepare, balada bat); edo literaturaren historia eta hizkuntzaren teoria pixka bat, nahiago bada; elkarrizketak (antropologia, teatroa), komikiaz ohar batzu, ikerketa etimologikoak, etab. Gai desberdinak, alor bakoitzetik pixka bat. Testuak ere laburrak, inoiz ez aspertzeko.

Barietatea eta laburtasuna, halere, ez doaz sakontasunaren kaltetan. Ez naiz ni inor ikerketak epaitzen hasteko, baina artikulu batzu ez dira bromatakoak. Lan handia ikusten da. Bistan dago, aldizkari serio bat egin nahi dela.

Asmoa, berriz, lehen zenbaki honek erakusten duena (erakus zezakeena) baino zabalagoa da, hots, filologia edo literaturakoak bakarrik ez, baina antropologia, soziologia, filosofia, psikologia, historia, pedagogiako gaiak ere biltzea, «giza zientzia» guztiak alegia.

Errealitate honek amets batzutarako legitimatzen gaitu.

Oso interesgarria ikusten dut proiektu hori eta, kondizio baturekin, inportante eritziko nioke. Funtsean hauek: ikasle